2. helmikuuta 2023
Kirjallinen asiantuntijalausunto
BIOS-tutkimusyksikkö

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto

Asia:
KAA 11/2021 vp Polttoaineveron alentaminen
https://www.eduskunta.fi/pdf/KAA+11/2021

Lausunnon pääsanomat:

- Kansalaisaloitteessa esitettyä polttoaineveron alentamista ei pidä toteuttaa.
- Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen (nettotasolla) on kaikkien yhteiskuntien päätehtäviä. Siinä ei ole onnistuttu Suomessa. Mitään toimia, joiden seurauksena päästövähennykset viivästyvät tai päästöt jopa kasvavat, ei ole syytä tehdä.
- Liikenteen päästövähennykset ovat täysin keskeisiä, jotta Suomi voi tulevina vuosina ja vuosikymmeninä saavuttaa kansallisesti asetetut päästövähennystavoitteet ja kansainvälisten sopimusten edellyttämät päästövähennykset.
- Fossiilisista polttoaineista luopumisen kielteiset vaikutukset kansalaisten talouteen, liikkumiseen ja alueelliseen tasa-arvoon tulee hoitaa oikeudenmukaisen siirtymän toimin, mukaan lukien kohdennetut tuet, jotka edistävät rakennemuutosta kohti vähähiilistä yhteiskuntaa.

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen on välttämätön tehtävä, jossa epäonnistuminen uhkaa järjestäytyneiden yhteiskuntien jatkuvuutta ylipäätään. Tästä eksistentiaalisen vaaran näkökulmasta päästövähennykset eivät ole suhteellisia vaan absoluuttisia – kaikki vähennykset ovat tarpeen. Siksi ei voida vedota siihen, että Suomessa tehtävät globaalissa mittakaavassa pienet vähennykset voitaisiin jättää tekemättä.

Suomi on sitoutunut kansainvälisissä sopimuksissa päästövähennyksiin. Tällä hetkellä tiedetään, että kansallisen hiilineutraalisuustavoitteen saavuttaminen vaatii huomattavia lisätoimia. Kokonaisuuden näkökulmasta liikenteen päästövähennyksiin kohdistuu lisäpaineita. Toisin sanoen liikenteen päästövähennyksiä tarvitaan tulevaisuudessa enemmän kuin on aiemmin ymmärretty.

Kansalaisaloitteessa esitetty huoli kansalaisten ja yritysten taloudesta ja alueellisesta tasa-arvosta on tärkeä ja pitää ottaa huomioon kaikessa ilmasto- ja energiapolitiikassa. On syytä huomata, että polttoaineverojen alentaminen vaikuttaa kaikkeen polttoaineen käyttöön, eikä kohdistu nimenomaan vain polttoaineen korkeasta hinnasta erityisesti kärsiviin talouksiin. Polttoaineen hinnan alentaminen hyvin todennäköisesti vaikuttaisi nykyistä yhteiskuntarakennetta ja energiataloutta tukevasti, siten jarruttaen kestävyyssiirtymää.

Alueellinen tasa-arvo ja kansalaisten taloudellinen toimeentulo tulee kestävyyssiirtymässä taata tarkemmin kohdentuvin toimin, niin yhteiskunnan infrastruktuurin kuin taloudellisen ohjauksen keinojenkin tasolla. Käytännössä liikenteen osalta nämä toimet sisältävät kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen kehittämistä, uusia jaetun liikkumisen muotoja, yhdyskuntarakenteen muokkaamista ja viime kädessä suoria taloudellisia tukia kansalaisille ja yrityksille, joiden liikkumistarpeita ei muuten voida tyydyttää.

Lisäksi on syytä todeta, että liikennesuoritteiden kohtuullistamiselle on muitakin syitä kuin päästövähennykset. Luonnonvarojen kulutus on kansainvälisesti ja kansallisesti kestämättömällä tasolla. Liikenteen vaikutus raaka-aineiden ja maapinta-alan käyttöön on merkittävä, ja sitä on pyrittävä vähentämään.

BIOS-tutkimusyksikkö korostaa, että alueellista tasa-arvoa ja kansalaisten ja yritysten toimeentuloa tulee edistää toimin, jotka samaan aikaan edistävät välttämätöntä kestävyyssiirtymää. Kansalaisten hyvinvoinnista ja sen yhdenvertaisesta jakautumisesta pidetään parhaiten huolta laaja-alaisilla, suunnitelluilla ja hyvin koordinoiduilla ekologisen jälleenrakennuksen toimilla, jotka muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden ja siirtymäpolun kohti vähähiilistä yhteiskuntaa. Polttoaineveron alentaminen ei istu tällaiseen kokonaisuuteen. Tästä syystä esitettyä polttoaineveron alentamista ei pidä toteuttaa.

Kunnioittavasti,

BIOS-tutkimusyksikkö

Lisätietoja:

Ekonomisti, tutkija Jussi Ahokas
jussi.ahokas@bios.fi, 044-9481484

Tutkija Tere Vadén
tere.vaden@bios.fi

BIOS on itsenäinen monitieteinen tutkimusyksikkö, joka tutkii ympäristö- ja resurssitekijöiden vaikutuksia suomalaiseen yhteiskuntaan – talouteen, politiikkaan, kulttuuriin – ja kehittää päättäjien ja kansalaisten ennakointikykyä. BIOS pyrkii tutkimustyöllään tukemaan ekologisen jälleenrakennuksen edellytyksiä Suomessa ja maailmassa.